

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۴۴۲]

● تهذيب المهذب / لغت / فارسی

tahzīb-ol mohazzab

محتماً همان کار قزوینی باشد.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۵۴/۱-۵

می رسد تا به حرف هاء. فرهنگ فارسی است؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۳ گ، ۱۶ سطر (۱۲×۶/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸ سم [ف: ۱-۱۴۱]

● تهذيب النفس (رسالة في) / اخلاق / عربی

tahzīb-un nafs (r.-un fi)

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۶۶۲

آغاز: بسمله، حمدله ... ان بعض الاخوان و خالص الخلان اللذی انار الله قلبه بنور التوفیق و سقاہ؛ انجام: فان ما ذکرنا کفاية لمن اراد الحق و الصواب و الحمد لله فی المبدء و الماب ... اللکهنو من البلاد الهندية

خط: نستعلیق، کا: موسوی نیشابوری، فدا علی، تا: ۱۲۵۳ ق، ضمیمه شماره ۲۴۶۶۱ می باشد [رایانه]

● تهذيب النفوس / اخلاق

tahzīb-un nufus

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۵۶۵

بی کا، بی تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

● تهذيب النکت / منطق / عربی

tahzīb-un nukat

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ قمری

asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)

ابو اسحاق ابراهیم بن علی شیرازی (-۴۷۶ق) کتابی در علم جدل که از فروع علم منطق است، نوشته به نام «النکت» و ابهری آن را در کتاب حاضر تهذیب و کم و زیاد نموده و منقسم به سه قسم کرده است.

آغاز: أما بعد حمد الله المنعم بهدایتة و الصلاة علی خیر خلیفته محمد و آله و عترته، فانا نورد فی هذا الكتاب ملة كافية من العلوم النظرية و نبین فيه ما عرض للجدلین من الزلل ... نسیمه تهذیب النکت و نرتبه علی ثلاثة اقسام ...

انجام: و اما اذا كان الواقع عدم وجوب الضمان فی امره الثالثة

لفظ را نیز در همان ماده با آن ذکر نمود تا ظاهر گردد که این لفظ را در سایر کتب بجه طریق تفسیر و تبیین نموده اند و قدری که مطلقاً در کتب مذکوره از آن چیزی ظاهر نشده و در کتب عربیه مثل صحاح جوهری و اساس و فایق زمخشری و قاموس فیروزآبادی و مجمل و مقایس این فارس و محیط صاحب بن عباد و اللغة خلیل بن احمد و جامع ابن بیطار و جامع بغدادی معنی آن را نقل نموده اند این لفظ را نیز به همان معنی ذکر و مصدر به اینکه به نظر نرسید ساخته تا ظاهر گردد که کدام یک از الفاظ این حال دارد و پاره ای از الفاظ که در هیچ یک از کتب عربیه و فارسیه مذکوره ذکر نشده آن لفظ را در آخر کتاب جمع نمود که در نظر بوده اگر من بعد در سایر کتب بعنایت الله تعالی بنظر آید در مقام خود مرقوم گرداند. و ترتیب الفاظ را به ترتیب اصل کتاب که حرف اول از آن باب و ثانی فصل بوده باشد مرتب و به تهذیب المهذب موسوم ساخت و بالله التوفیق و علیه التکلان.

انجام: یوز بضم اول و سکون ثانی و ثالث جانوریست شکاری کوچکتر از پلنگ و سگ و توله شکاری را که بیوی شکار را پیدا کند نیز گفته اند. اما آن الفاظ که در کتب عربیه و فارسیه نرسید و اگر بعنایت الله تعالی بعد زین بنظر رسد در مقام خود مرقوم خواهد شد اینست: فی الباء المكسورة البتیت را و فی الخاء المكسورة الخزانة دهن کورد زمین و فی الدال المضمومة الدندران مشتک و فی الدال المكسورة الدر به دادشت الدر قمنه نوشیاز و فی السین الفتوحه الساخ دو کرد و فی الشین المفتوحة الشاویقة زمین شای و فی الفاء المضمومه الفرائق کوردانه جامه و فی القاف المفتوحة القفعان مواد نوک و فی الکاف المفتوحة الرکیعه نستو ککک. نم.

[دنا ۴۷۸۳؛ نسخه های منزوی ۱۹۷۸/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۶۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدرضا بن درویش محمد حاجی شه میرزادی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۵۷ گ (۳۳۱ پ-۳۸۷ پ)، ۱۵ سطر (۱۷×۹)، اندازه: ۱۷×۲۵ سم [ف: ۱۴-۳۸۹]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۹۷/۲

آغاز: برابر؛ انجام: یوز بضم اول و سکون ثانی و ثالث جانوری است شکاری کوچکتر از پلنگ و سگ و توله شکاری را که به بوی شکار را پیدا کنند نیز گفته اند.

خط: نسخ جلی، کا: مولی محمد هاشم معلم، تا: ۱۱۱۴ ق؛ مجدول، مصحح؛ مهر: «یا محسن قد اتاک المسیء» (بیضی)، «ندا آمد از حق ای اسمعیل ۱۲۲۱» (بیضی)؛ از موقوفات رضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: پلاستیک مشکی، ۹ ص (۲۲۸-۳۳۶)، ۲۰ سطر،

اندازه: ۲۷×۱۴ سم [ف: ۲۰۰-]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۸۴/۲

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (نخا)؛ جلد نهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276247

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۱/۲۰۱۲

رساله‌ای است در تحقیق معنی تصور و تصدیق. مؤلف در آغاز به تفسیر اجمالی سه وجه کلمه «تصور» و پس از آن به‌طور مسوط به تفسیر و توضیح معانی چهار گانه «تصدیق» به خصوص معنی چهارم آن پرداخته است. از بهترین رساله‌ها در این مبحث است و ملاصدرا در رساله خود از آن خرده گرفته است. این همان رساله است که مصنف در شرح مطالع اشاره به آن نموده است و این همان است که میرسید شریف در حاشیه شرح مطالع در مبحث تصور و تصدیق می‌گوید.

آغاز: هذه رسالة مشتملة على تحقیق معنی التصور و التصديق و تعريفهما حررتها لبعض الأصدقاء ... اعلم أن العلم الذي هو مورد القسمة بين التصور و التصديق

انجام: أعنى الموضوع و المحمول و النسبة بينهما و انتساب و بعد القياس لا يحصل إلا الإذعان بتلك النسبة أو الانتساب بأنها واقعة أو مطابقة لما فى نفس الأمر، و الله أعلم بالصواب

چاپ: تونس، ۱۲۸۱ق؛ پاره‌ای از آن با چندین حاشیه در چاپخانه انوار محمدی در لکنه‌و به سال ۱۳۰۲ق به چاپ رسیده [الذریعه ۱۹۸۴؛ ریحانة الادب ۴۶۹/۴؛ كشف الظنون ۸۵۳/۱ التصور و التصديق؛ معجم المطبوعات ۹۱۹؛ دنا ۱۱/۳ (۲۷ نسخه)]
شرح و حواشی:

۱- حاشیه میر زاهد على الرسالة القطبية = شرح الرسالة المعمولة فى

التصور و التصديق؛ هروی، محمد زاهد بن محمد اسلم (۱۱۰۱)

۲- لواء الهدى فى الليل و الدجى؛ بهاری، غلام یحیی بن نجم الدین

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۶۱/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: ۷۷۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۷گ

[۱۹۴-۲۰۰)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۸سم (ف: ۳۱-۴۶۷)

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۴۸۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاء: محمد بن افضل بن محمد البرکى، تا: ۸۵۸ق؛

مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۶۸-۷۷)، اندازه:

[۱۳×۱۷سم (ف: ۲۲-۷۶)]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ واقف: ابن خاتون،

۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری،

۲۱ص (۳۱-۵۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۱۱سم (ف: ۱-۳۶۳)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۱۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۰۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۱/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۲۷۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۸۸/۳

آغاز و انجام: برابر

hamadānī, 'alī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

به گفته گلچین معانی ظاهراً از میرسید علی همدانی باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۹۷/۵

آغاز: بسمله اما بعد کلمه چند بر سبیل اختصار از برای تصور نهایت

و انحصار موجودات؛ انجام: پس به متابعت شیطان رو از خاک و

خاکی نگرداند و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: قرن ۱۰؛ فهرست مندرجات به خط احمد

گلچین معانی در ص ۲۰ و ۲۱ الحاق شده است؛ جلد: تیماج

مشکی، ۷ص (۳۷-۴۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۳×۱۵سم (ف: ۳۲-۲۴۴)

→ التصور و التصديق < التصور و التصديق

● تصور و تصديق = منطق / منطق / فارسی

tasavvor va tasdiq = manteq

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ قمری

asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)

رساله مختصری است در علم منطق مشتمل بر بحث تصور و تصدیق.

آغاز: دانستن چیزها از دو نوع خالی نبود یا دانستن چیزی بود بی

آنکه برو حکم کرده باشند بنفی یا با ثبات

انجام: امید چنانست که اگر این قدر دانسته و بکار داشته اید از

خطا و زلل احتراز نموده شود و طریق در هر مطلوبی ظاهر گردد

و الله اعلم و احکم

چاپ: مجله ادبیات دانشگاه تهران ش ۷۳ و ۷۴

[دنا ۱۱/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۶۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: اواخر محرم ۱۰۰۰ق؛ کاغذ: سپاهانی،

جلد: مقوا، عطف پارچه، ۱۵گ (۲-۱۶)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)،

اندازه: ۱۶×۱۲سم (ف: ۱۶-۱۶۹)

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۵۱/۷

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کاء، تا: اواخر

جمادی الثانی ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، آهار مهره، ۱۹گ (۸۴-

۱۰۲-، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۴/۵سم (ف: ۲۸-۳۶۴)

● التصور و التصديق / منطق / عربی

at-tasawwur wa-t taṣdīq

قطب الدین رازی، محمد بن محمد، ۶۹۴ - ۷۶۶ قمری

qotb-od-dīn-e rāzī, mohammad ebn-e mohammad

(1295 - 1365)

فرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ جلد هشتم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276246

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری
nasir-od-din-e tūsi, mohammad ebn-e mohammad
(1201 - 1274)

وابسته به: تنزیل الافکار فی تعدیل الاسرار؛ اثیرالدین ابهری،
مفضل بن عمر (-۶۶۰)

تاریخ تألیف: ۶۶۵ق

متن کتاب از اثیرالدین ابهری و نقد آن از خواجه طوسی است.
حاجی خلیفه در یک موضع از کتاب کشف الظنون پس از ذکر
نام «نقد التنزیل» گوید: «قیل هو للامام الرازی» (کشف الظنون
ج ۲، ص ۶۱۲) و در جای دیگر تألیف آن را به بعضی افاضل
نسبت داده است و گفته: «این نقد در اوائل محرم سال ۶۶۵ به
اتمام رسیده» و از مؤلف نام نبرده است (کشف الظنون، ج ۱،
ص ۳۳۷). لیکن در دو کتاب «فوات الوفیات» و «الوفای
بالوفیات» صریحاً این نقد از خواجه دانسته شده، جز آن که در
فوات به نام «تعدیل المعیار فی بعض تنزیل الافکار» آمده که
مسلم غلط است و محتمل است کلمه «بعض» تصحیف «نقض»
باشد. از مقدمه خواجه برمی آید که کتاب مشتمل بر منطق و
مباحث حکمی و فلسفیه بوده و او می خواسته که همه آن را نقد
کند، ولیکن نسخه های موجود قسمت منطق آن است و معلوم
نیست که نقد بقیه از قلم او تراوش کرده باشد. (مدرس رضوی)
مشتمل بر یک «مقدمه» در غرض منطق و تصور و تصدیق و
تقسیم آنها به بدیهی و کسبی و محکوم علیه و معنی مفرد و
موضوع منطق، و پنج «مقاله» و هر مقاله دارای یک یا چند
«لامع»، و هر لامع دارای چند «فصل»: مقاله ۱. مقدمات؛ ۲.
قضایا؛ ۳. عکس و احکام آن؛ ۴. قیاس و اقسام آن؛ ۵. مبادی
اقیسه و برهان و تقسیم برهان و اجزاء علوم برهانی و مغالطه و
مآخذ غلط و ترکیب مغالطات و حل آنها و بیان ده نوع مغالطه.
آغاز: آغاز تنزیل الافکار ابهری: الحمد لله العلی شانه الجلی
برهانه الدائم سلطانه.

آغاز نقد خواجه: الحمد لله محق الحق و مبدع الكل و الصلوة و
السلام علی محمد خیر الرسل و علی آله الداعین الی ارشد
السبل. اما بعد فانی لما تصفحت کتاب الفاضل اثیرالدین المفضل
بن عمر ابهری رحمه الله المسمى به تنزیل الافکار فی تعدیل
الاسرار الذی قصد فیہ تحریر ما ادی افکاره الیه و استقر علیه رایه
من القوانین المنطقية و الحکمیه ذکر فیہ فساد بعض الاصول
المشهوره اردت ان ابین ما سنح لی من الرد و القبول علی بعض
مؤاخذه فی تلك الاصول لاسیما المنطقية و بدأت بها و سمیته
«تعدیل المعیار فی نقد تنزیل الافکار» وها انا اشرع فیہ.

انجام: فهذا ما خطر ببالی علی ما اورده هذا الفاضل فی المباحث
المنطقية من هذا الكتاب و فی عزمی ان اتصفح باقی الكتاب ان
ساعدنی التوفیق، فاثبت ما یلوح لی علی کلامه فی سایر العلوم
من هذا الكتاب ان شاء الله الهادی الی سواء الطریق
چاپ: به اهتمام عبدالله نورانی در منطق و مباحث الفاظ (تهران،

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۸۰

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، به مشکى؛ یادداشتی در
خرید کتاب از ارزنجان و هنگام مسافرت به حجاز آمده؛ دو
برگ در تقویم به سال ۱۱۷۱ق افزوده شده که ربطی به نسخه
ندارد؛ جلد: تیماج مشکى، ۶۳گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم
[ف: ۲۰-۳۱۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۱۴

آغاز: خواهد بود و مدتی در این تامل بودم تا از حضرت ملهم
الصواب بطریقه شامل و فایده کامل هدایت نمود
خط: نستعلیق خوش، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: تیماج
قهوه ای، ۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲۳-۱۶۹]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۸۶/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ ریز، کا: عطاء الله منجم، تا: ۲۹ صفر ۱۱۷۶ق؛ سه
صفحه اول نسخه دیباچه است، و باقی گ ۸۹-۱۵۳ جداول های
زیج می باشد؛ ۶۷ص (۸۷-۱۵۳)، ۱۵ و ۳۵ سطر، اندازه:
۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳-۴۴۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۳۹/۱

آغاز: طریق استخراج تعدیل معدل از این جدول در ساعت معین
آن است ... (با مثال از محرم ۸۷۰)؛ انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی تا؛ با جداول بسیار؛ کاغذ:
سمرقندی، جلد: میشن سفید، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۶-۳۹۶]

● تعدیل القمر / ریاضیات / عربی

ta'dīl-ul qamar

یزدی، محمد باقر بن زین العابدین، ق ۱۱ قمری
yazdī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-'ābedīn (- 17c)

[دنا ۳/۳۵]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۱/۶۴

آغاز: قال الاستاد المحقق مولانا محمد باقر الیزدی غفرله: اما بعد؛
فهذه رسالة فی استخراج غاية تعدیل القمر الهمنی الله ... و لنقدم
لذلك مقدمة؛ انجام: یكون من التعدیل من الغایة فهو الغایة، فهو
المراد من قوله (نقل هذا من خط منقول من خط مولانا محمد باقر
الیزدی غفرالله له).

بی کا، بی تا؛ در متن و حاشیه نوشته شده است و سپس خواص
وفق اعداد است؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج حنایی، اص
(۱۸۹)، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۳-۴۴۹]

به تعدیل معدل قمر < تعدیل قمر

● تعدیل المعیار فی نقد تنزیل الافکار / منطق / عربی

ta'dīl-ul mi'yār fī naqd-i tanzīl-il afkār

فرستگان: نسخه های خطی ایران (فتخا)؛ جلد هشتم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276246

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳

بمنه و لطفه

خط: نستعلیق، کا: علی بن حسن، تا: ۸۷۰ق، برای سلطان محمد خان بن سلطان مرادخان ثانی عثمانی (۸۵۵-۸۸۶ق)؛ واقف: تاجماه بیگم، ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: بغدادی، جلد: پارچه ای، ۲۶۱گ، ۲۳ سطر (۱۴/۷×۷)، اندازه: ۲۵/۸×۱۵سم [ف: ۸-۲۶۶]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۹۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم ابرهیم سمرقندی، تا: ۲۱ ذیحجه ۸۷۷ق؛ با یادداشت شوال ۱۰۴۹ با مهر جلیل مورخ ۱۱۴۸ و سلیمان بن محمد بن رضوان؛ تملک: اسماعیل بن حسین بن محمد حسینی، محمد رضا حسینی؛ مهر: «حبيب الله غلام سلطان شيخ ابراهيم»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن، ۱۹۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۴/۶×۱۷/۴سم [ف: ۳-۶۲۱]

۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۸۷

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ برگ اول و آخر در ۱۲۹۹ وسیله نجم التولیه کسنویسی شده، با اشکال نجومی؛ تملک: خریداری نجم التولیه از ملا محمد علی اسفراینی در محرم ۱۲۹۷؛ جلد: تیماج، ۲۴۸گ، اندازه: ۲۳×۱۴سم [ف: ۱-۱۶۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۲۸۷

همان نسخه بالا [نشریه: ۵-۳۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۵۷۶

آغاز: برابر؛ انجام: و در همه ابواب جانب عدل و انصاف مرعی دارند، ایزد جل و علا این کتاب را در اقطار عالم شایع گرداناد بمنه و لطفه

خط: نسخ تحریری، بی کا، تا: ۴ ربیع الاول ۹۰۷ق؛ با اشکال و ارقام؛ واقف: حاج سید رضا زنجانی، آبان ۱۳۴۵؛ ۱۶۶گ، ۲۵ سطر (۱۷/۷×۱۱/۷)، اندازه: ۲۵/۵×۱۷/۵سم [ف: ۸-۲۶۵]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۷۷۷

خط: نستعلیق، بی کا، تا: مقاله اول ۲۵ شعبان ۱۰۶۰ق و تاریخ کتابت آخر این کتاب روز شنبه چهارم ربیع الاول ۹۰۷ق آمده هر دو مقاله بیک خط می باشد؛ جلد: تیماج، ۱۵۸گ، ۲۰ سطر (۱۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۲۵/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲-۸۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۲۶

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۰۹ق؛ تملک: ملا میرجان بن شاه میر که به خواجه حاجی حسن رستمی فروخته و او به جلال الدین محمد بن عبدالله یزدی منجم بخشیده، یادداشت بخشش کمال الدین عبدالله بن جلال الدین محمد منجم به فرزند خود جلال الدین محمد در شعبان ۱۰۵۰، ملا مهدی روشی در ربیع الاول ۱۱۴۵؛ جلد: تیماج، ۲۷۲گ، ۱۹ سطر (۱۶×۹)، اندازه: ۲۶×۱۵سم [سنا: ف: ۲-۲۵۲]

کشف الحقایق عن الاسرار / کیمیا / عربی

kašf-ul ḥaqāyiq 'an-il asrār

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۲۳۱/۱

آغاز: بسمله. حمدله. والصلاة والسلام علی خیر خلقه ... اما بعد فهذه رسالة جمعتها من كتب الفلاسفة و علم الصنعة ... قال العالم الفاضل ... ابو عبدالله محمد بن امل التمیمی رحمه الله فی کتاب «حل الرموز»؛ انجام: و اما الطرح فعلى الفضة لاغير، تمت الرسالة علی يد ... محمد تقی طیب نوری مازندرانی (ربیع الثانی ۱۲۹۳) خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد نبی طیب نوری مازندرانی، تا: ۱۲۹۳ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: میشن، ۷گ، (ا-پ-۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۱سم [ف: ۹-۲۸۱]

● کشف الحقائق فی الجبر و التفیوض / کلام و اعتقادات / عربی

kašf-ul ḥaqā'iq fi-l jabr-i wa-t tafwīd

موسوی رضوی، علی بن محمد، ق ۱۱ قمری

mūsavī razavī, 'alī ebn-e mohammad(- 17c)

رساله ای است مختصر در بررسی مذاهب مختلف در جبر و تفویض و بیان مفاسد آنها، و شرح آنچه مؤلف خود از آیات قرآنی و روایات ائمه علیهم السلام بدان رسیده است. آغاز: اللهم لا علم لنا الا ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم فستلک بحق سیدنا ...

انجام: و خدمة اصحاب المشاهدة للشواهد الربويه فتبصر و کن من الشاکرین و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا و نبینا محمد و آله الطیبین الاطهرین [الذریعه ۳۰/۱۸ و ۳۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۹۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۰۸۷ق؛ واقف: نائینی؛ ۶گ، ۱۹ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۱۲سم [ف: ۴-۲۲۳]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۲۲/۴

آغاز: برابر

خط: شکسته، تحریری، کا: ملا محمد تقی گلپایگانی، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد علی خوانساری امامی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰ ص (۶۹-۷۸)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱-۱۷۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۰۴/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶-۲۵۴]

● کشف الحقایق فی تحریر الدقایق / منطق، فلسفه / عربی

kašf-ul ḥaqāyiq fi taḥrīr-id daqāyiq

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ قمری

asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e 'omar(- 1262)

نگارنده در آغاز آن گوید که کتاب های بسیاری از فلسفه که در دسترس مردم بود دیدم و بررسی کردم و مطالب آنها را سست و

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد بیست و ششم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276264

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰۱۳

۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [عکسی ف: ۳-۶۴۵]

(۶۹پ) [ف: ۳-۳۷]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۹۳/۱۴

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲ گگ (۶۹پ-۷۰پ)، ۲۴ سطر
[۱۸/۵×۱۲/۵]، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۱۹۹-]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا؛ محمد صادق، تا: ۱۱۰۷ق؛ ۳ص (۲۴۷-۲۴۵)،
۱۹ سطر (۱۱/۵×۵)، اندازه: ۱۶×۹/۵سم [ف: ۷-۲۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۵۵/۵۴

آغاز: برابر؛ انجام: لاینها ممکن ان يكون معاً، فاما الاضداد فلا
يمكن أن يكون معاً البتة تمت المقالة بعون الله.

خط: نستعلیق، کا؛ خراسانی، کرم علی، تا: قرن ۱۳؛ ۲ گگ
(۲۵۰پ-۲۵۱ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۴/۶سم [ف: ۷-۴۶۵]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲/۲۱

بی کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۱ص (۱۲۲پ) [ف: ۵-۶۳۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۷۷/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: شب دوشنبه رجب (شاید) ۱۲۹۹ق؛ ۱ گگ
(۵۵پ-۵۶ر)، ۱۹ سطر چلیپایی (۷×۴) [ف: ۱۵-۴۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴/۲ خونی

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی تا؛ این مقاله در یک صفحه از این دفتر گنجینه و تتمه
آن در حاشیه صفحه نوشته شده [ف: ۷-۳۶۸]

● الهیة / هیت / عربی

al-hay'a

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، -۶۶۰ قمری

asir-od-din-e abhari, mofazzal ebn-e omar (- 1262)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۰۰/۱

آغاز: بسم الله الحمد لله القديم الذي توحد بالعزة والبقاء العظيم،
الذي تفرد بكمال العظمة والكبرياء ... وبعد فلما كانت معرفة
الاعمال النجومية والحسابات الفلكية محتاجة الى طرف من علم
الهيئة ... رأينا ان تقدم على الزيج الذي جمعناه في هذا الفن ثلث
رسائل الاولى في الهيئة والثانية في كيفية العمل العمل
بالاصطرلاب والثالثة في الحساب، الرسالة الاولى في الهيئة وهي
يشتمل على سبعة عشر فصلا الفصل الاول في الاصطلاحات؛
انجام: وهي في الموضوع الذي ينطبق فيها قطب العالم على سمت
الراس وليكن هذا آخر الرسالة والحمد لله رب العالمين

خط: نسخ، بی کا، تا: دوشنبه ۵ شوال ۶۶۶ق؛ از روی نسخه ای که
خط مؤلف در آن آمده، مصحح، مقابله شده، جدول؛ تملک:
هاشم منجم باشی مورخ ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۹ سطر
(۱۱×۷/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱-۲۸۸]

● الهیة = کر المجسمة / هیت / عربی

al-hay'a = kurr-ul mujassama

عرضی، مؤید الدین بن برمک، -۶۶۴ قمری

'arzi, mo'ayyed-od-din ebn-e barmak (- 1266)

مؤلف همکار خواجه طوسی بوده است و این رساله در کرات
مجسمه و دوایر وهمی استطرادی است، که گروهی به غلط آن
را جزو مصنفات ابن سینا دانسته و برخی آن را به نام «تحریر
المجسطی» معرفی کرده اند. از دیباچه کتاب چنین به دست
می آید که مؤلف این کتاب و فرزند او پیرو طریقه امامیه
بوده اند.

جهت انتساب به ابن سینا در دیباچه آمده: «قال الشيخ قدس الله
روحه انه لم يزل اصحاب التعاليم و من اتقن العلم الرياضی»
پنداشته شده که مقصود شیخ رئیس ابن سینا است، غافل از
این که مقصود مؤلف کتاب است چنان که در موضع دیگر از
کتاب آمده: «قال الشيخ الامام المؤلف». تسمیه کتاب به «تحریر
المجسطی» یا «مختصر المجسطی» درست نیست. با توجه به
موضوع کتاب، تسمیه آن به اسم «کتاب فی الاکر المجسمة» یا
به جنبه عام موضوع آن «کتاب فی الهیة» انسب است.
چاپ: بیروت، محقق: جمیل صلیبا، مرکز دراسات الوحاة العربیة،
۴۲۶ص، ۱۹۹۰م.

● هیولی و صورت / فلسفه / فارسی

hayūla va sūrat

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۵۴/۹

آغاز: بدانید که بزرگان حکما لفظها نهاده اند که ...

مختصر؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ اندازه: ۱۸/۵×۱۳/۵سم [ف: -]
[۲۰۲]

● الهیة / هیت / عربی

al-hay'a

ابن باجه، محمد بن یحیی، -۵۳۳ قمری

ebn-e bajja, mohammad ebn-e yahya (- 1139)

قم؛ مرعی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۹/۲۰

آغاز: الهیة وهي جزء من علوم التعاليم من الامور؛ انجام: و لذلك
تكون الدواير التي تكون عليها الشمس ... فی رأس
نسخه اصل: کتابخانه سلطنتی برلین، شماره ۵۰۶۰؛ خط: مغربی،
کا: انصاری، عبدالله بن محمد، تا: ۶۶۷ق؛ ۲ گگ (۲۰۳ر-۲۰۴پ)،

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (نخا)؛؛ جلد سی و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276272

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۳/۲۰۱۴

● هداية الحكمة = الهداية الأثيرية / منطق، فلسفه / عربى
hidāyat-ul hikma = al-hidāyat-ul aṭīriya

اثيرالدين ابهرى، مفضل بن عمر، - ٦٦٠ قمرى
asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e 'omar (-1262)

متن مشهور و مختصرى درحکمت است که درسه قسم منطق،
طبیعیات والهیات تنظیم شده و از دیرباز مورد توجه و اقبال حکما
بوده و شروح و حواشی بسیاری بدان نگاشته شده است.

آغاز: بخش منطق: القسم الاول فى المنطق بسملة الحمد لله حق
حمده و الصلاة على رسوله محمد و آله من بعده. اما بعد فهذه
رسالة فى المنطق امليتها لبعض الاحوان على سبيل الارتجال
مستعينا الله تعالى

بخش طبیعیات: القسم الثانى فى الطبيعيات و هو مرتب على
ثلاث نظ فنون الفن الأول فيما يعم الأجسام و هو مشتمل على
فصول: فصل فى إبطال الجزء الذى لا يتجزى

انجام: و تبقى فى كدر الهيولى مقيدة بسلاسل العلاتق. و من اراد
الاستقصاء فى الحكمة و الوقوف على مذاهب الحكماء، فليرجع
الى كتابنا المسمى بزبدة الاسرار.

چاپ: معجم المطبوعات ٢٩١؛ استانه، چاپ سنگى، بدون تاريخ؛
هند، با شرح الهدايه مير حسن معين الدين الميبدى الحسينى،
١٢٨٨ق؛ و هند (١٣٠٨ق) و تهران (١٣١٣ق)؛ ايران، تهران، خانه
كتاب، ١٣٨٧ شمسى، نجفقلی حبيبي، در خرد و خردورزی: ارج
نامه دكتور غلامحسين ابراهيمى دينانى، صص ٣٩١-٤٥٢

[كشفتنون ٢٠٢٨/٢ و ٢٠٢٨/٢؛ معجم المؤلفين ٣١٥/١٢؛ الدرعيه ١٧٣:١٤
معجم المطبوعات ٢٩١/١؛ الاوقاف العامة موصل ١٢٢/٢]

شروع و حواشى:

١- شرح هداية الحكمة؛ عبيدى، فضل الله بن عبدالرحيم (قرن ٨)
٢- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ ملازاده هروى، احمد
بن محمود (قرن ٨)

٣- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ حلبى، عبدالكريم بن
عبدالنور (٦٦٤-٧٣٥ق)

٤- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ ميرك بخارى، محمد
بن مبارکشاه (٧٤٠-ق)

٥- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ قطب الدين رازى،
محمد بن محمد (٦٩٤-٧٦٦ق)

٦- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ محمود آبادى، بايزيد
بن شبلى (قرن ٩)

٧- حاشية شرح هداية الحكمة؛ سمنانى خراسانى، حسين (قرن ٩)
٨- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ قاضى زاده رومى،
موسى بن محمود (٨١٥ق)

٩- حاشية شرح ملازاده على هداية الحكمة؛ قاضى زاده رومى، موسى
بن محمود (٨١٥ق)

١٠- حاشية شرح هداية الحكمة؛ جرجانى، على بن محمد (٧٤٠-٨١٦)
١١- شرح هداية الحكمة = حل الهداية؛ جرجانى، محمد بن على (-)

(٨٣٨ق)

١٢- حاشية هداية الحكمة = حاشية فلسفية؛ قوشجى، على بن محمد
(٨٧٩ق)

١٣- حاشية شرح هداية الحكمة = النهاية فى توضيح مشكلات الهداية
= حاشية حاشية ملازاده على شرح هداية الحكمة؛ خواجه زاده،
مصطفى بن يوسف (٨٩٣ق)

١٤- شرح هداية الحكمة = حاشية شرح هداية الحكمة؛ حنفى تبريزى،
شمس الدين محمد (قرن ١٠)

١٥- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ نيريزى، محمود بن
محمد (قرن ١٠)

١٦- شرح هداية الحكمة = حاشية هداية الحكمة؛ بحرآبادى، محمد
بن يوسف (قرن ١٠)

١٧- غاية الهداية = حاشية شرح الميبدى على هداية الحكمة؛ علمى،
محمد بن حسن (قرن ١٠)

١٨- الجوهر الفرد = شرح هداية الحكمة؛ يزدى، شاه على بن حسين
(قرن ١٠)

١٩- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ ميبدى، حسين بن
معين الدين (٩١١ق)

٢٠- حاشية شرح هداية الحكمة؛ خلخالى، نصرالله بن محمد (٩٤٦-)
٢١- حاشية شرح الهداية الاثيرية؛ الهى اردبيلى، حسين بن عبدالحق
(٨٧٠-٩٥٠ق)

٢٢- حاشية شرح الميبدى على هداية الحكمة = حاشية شرح ميبدى؛
اشرفى جرجانى، عبدالحى بن عبدالوهاب (٩٥٩ق)

٢٣- حاشية شرح الميبدى على هداية الحكمة = حاشية شرح ميبدى؛
لارى انصارى، محمد بن صلاح (٩٧٩ق)

٢٤- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ لارى انصارى،
محمد بن صلاح (٩٧٩ق)

٢٥- حاشية شرح الميبدى على هداية الحكمة = حاشية شرح هداية
الحكمة؛ فخرالدين حسيني، محمد بن حسين (٩٨٤ق)

٢٦- حاشية شرح الميبدى على هداية الحكمة؛ ميرزا جان باغوى،
حبيب الله (٩٩٤ق)

٢٧- حاشية حاشية الجرجانى على شرح هداية الحكمة؛ حسيني،
ابوبقاء بن عبدالباقى (قرن ١١)

٢٨- حاشية شرح هداية الحكمة للميبدى = حاشية شرح الميبدى على
هداية الحكمة؛ كورنانى، اسدالله (قرن ١١)

٢٩- حاشية شرح هداية الحكمة؛ خلخالى، حسين بن حسن (١٠١٤-)
٣٠- شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ صدرالدين شيرازى،
محمد بن ابراهيم (٩٧٩-١٠٥٠ق)

٣١- مصباح الدراية فى شرح الهداية؛ لاهيجى، عبدالرزاق بن على (-)
(١٠٧١ق)

٣٢- تعليقات مصباح الدراية فى شرح الهداية؛ لاهيجى، عبدالرزاق بن
على (-) (١٠٧١ق)

٣٣- حاشية شرح الميبدى على هداية الحكمة؛ ملاشمسا، شمس الدين

فهرستگان: نسخهاى خطى ايران (فخا)؛ جلد ٥١ و چهارم؛ به كوشش، مصطفى درايتى؛ تهران

DIA 276272

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۳/۲۰۱۴

● **تنزل السكينة على قناديل المدينة / فقه / عربي**

tanazzul-us sakīna 'alā qanādīl-il madīna.

سبکی، علی بن عبدالکافی، ۶۸۳ - ۷۵۶ قمری
sobkī, 'alī ebn-e 'abd-ol-kāfī (1285 - 1356)

تاریخ تألیف: ۲۴ رجب ۷۵۴ق؛ محل تألیف: دمشق
رساله‌ای است در حرمت فروش قندیل‌های طلای روضه منوره
حضرت پیغمبر (ص)، برای صرف در تعمیرات روضه مطهره.
[دنا ۳۵۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۱۸۶

آغاز: پس از نام مؤلف: الحمد لله الذي اسعدنا بنبيه محمد صلى الله
عليه وسلم سعادة لا تبيد و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له
الولي الحميد؛ **انجام:** و امتضى العرف صرمة في جهة من جهاتها
صرف النها و احصب به و الله اعلم

خط: نسخ، کا: شیخ عزالدین عبدالعزیز بن شیخ شهاب الدین
احمد بن محمد العماد الفيومي، تا: پنجشنبه ۶ ذیقعده ۸۶۰ق؛ این
نسخه را از روی نسخه اصل نوشته و آن را بر شیخ محمد ابوالفرج
بن ابی بکر بن الحسین العثماني در دو مجلس خوانده، مجلس دوم
دوشنبه ۱۰ ذیقعده ۸۶۰ بوده، شیخ مذکور در آخر رساله گواهی
قرائت و اجازه عامه برای او قلمی نموده، پس از این ضمن ۱۱
صفحه، قصیده تأیید در نعت حضرت پیغمبر (ص) موسوم به
«هدية المسافر الى النور السافر» اثر طبع بهاءالدین ابو حامد شیخ
احمد سبکی [فرزند مؤلف «تنزل السكينة»، متولد در جمادی
الثانی ۷۱۹، متوفی در مکه بتاريخ ۷۷۳ (حسن المحاضر، ج ۱)]
است که در حرم مطهر نبوی در روز یکشنبه سلخ ربیع الثانی
۷۷۳، انشاد نموده. مطلع قصیده: «تیقض لنفس عن هواها تولت xx
و نادر و عی التاخير اعظم خشیه» این قصیده در آخر نسخه اصلی
رساله «تنزل السكينة» نوشته شده بوده و کاتب این رساله آن را
استنساخ نموده و بر شیخ محمد عثمانی مذکور در روضه منوره
نبوی به تاریخ دوشنبه ۱۰ ذیقعده ۸۶۰ خوانده و شیخ مذکور
مجدداً اجازه‌ای برای کاتب نوشته؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛
کاغذ: نخودی روشن، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ گک، مختلف
السطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۵-۴۲۸]

● **تنزيل الآيات المنزلة في مناقب اهل البيت / فضایل و مناقب / عربي**

tanzīl-ul āyāt-il munzala fī manāqib-i ahl-il bayt

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کاء، تا: قرن ۷ [میراث شهاب: س ۵۵-۱-۲۰۳]

● **تنزيل الافكار في تعديل الاسرار / منطق / عربي**

tanzīl-ul afkār fī ta'dīl-il asrār

فما ذا بعد الحق الا الضلال.

خط: نسخ، بی‌کاء، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی عطف
تیماج قهوه‌ای، ۸۱ص (۱۴۸-۲۲۸)، ۱۵ سطر [ستا: ف: ۲-۲۰۲]

● **تنزل الاملاك للاملاك في حركات الافلاك / عرفان و تصوف / عربي**

tanazzul-ul amlāk li-l-amlāk fī ḥarakāt-il aflāk

ابن عربي، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری
ebn-e 'arabī, mohammad ebn-e 'alī (1166 - 1241)

تاریخ تألیف: ۶۰۱ق؛ محل تألیف: موصل
کتابی متوسط در توضیح و تشریح روایات با صیغه عرفانی،
اصطلاحات رایج در بین صوفیان، اسرار عبادات (وضو، غسل و
نماز) و تفسیر برخی آیات قرآنی، که مطابق مشرب عرفانی
مؤلف تدوین شده است؛ شامل پنجاه و پنج «باب»: باب اول در
بیان نام این کتاب، ۱. تنزلات املاک بر قلوب اولیاء؛ ۲. معرفت
مکلف؛ ۳. معرفت تکلیف؛ ۴. معرفه وضع شریعت در عالم؛ ۵.
در اینکه رسول از جنس مرسول الیه است؛ ... ۱۰. در اینکه چرا
در این کتاب تنها به بیان نمازهای پنج‌گانه پرداخته است؛ ... ۱۶.
معرفت نیت و فرق آن با قصد و اراده و همت و عزم؛ ... ۲۱.
معرفت اسرار مضمضه؛ ... ۳۰. معرفت اسرار طهارت جامه و
جایگاه نماز؛ ... ۵۵. معنی قول خدای تعالی و الذین هم علی
صلاتهم دائمون.

آغاز: الحمد لله الذي وصف الانسان بما واصف به نفسه و صنعت
الحقیقة کیفیة فطرة علی الصورتین ...

انجام: و منهم من شهده من وراء النعماء و الآلاء و هم اهل حق
الیقین یعنی انهم یشهدونه قبل ذلك كله و لا یحجبهم عنه شیء
تم

[دنا ۳۵۹/۳؛ کشف الظنون ۴۹۴/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۴۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کاء، علی بن داود بن صالح بن محمد بت احمد العرب،
تا: صفر ۹۹۳ق؛ جلد: تیماج بنفش، ۷۳ گک، ۲۱ سطر، اندازه:
۱۶×۲۱سم [ف: ۳۳/۱-۵۱]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۰۹۵۶/۱۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کاء، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوای، ۴۹ گک (۲-۶۲-۱۱۰)،
۲۵ سطر (۵/۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۸سم [ف: ۲-۵۳۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸

آغاز: برابر

پنجاه باب؛ خط: نسخ، بی‌کاء، تا: ۱۳۱۴ق، ۴۸ گک، ۲۱ سطر، اندازه:
۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲-۱۸]

فرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ جلد نهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276247

۱۳۹۱/۲۰۱۲ ملی جمهوری اسلامی ایران؛

فارسی کاتب رساله از عبدالوهاب بن ابراهیم بن عبدالوهاب خزرچی در شهر تبریز رجب ۷۴۶؛ دو برگ ۲ و ۴ افتاده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰ص (۱-۸۰)، ۲۰سطر (۱۰×۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۲۴۰] ۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۶/۱۵۹

در فهرست باعنوان: ابطال جسم لایتجزی؛ خط: نستعلیق، بی‌ک، تا: قرن ۱۱، اص (۳۴۲) [مختصر ف: ۱۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۳۳/۱

آغاز: النمط الاول فی تجوهر الاجسام الجسم اما ان یون مرکبا من اجسام مختلفه و اما ان لایکون و یسمى البسیطه و اختلفوا فی البسیطه فمتهم من یری ان له اجزائی بالفعل امام متنهته کابی الیهذیل و انکسا قراطیس و اما غیر متناهیه کالنظام و انکسا غورس و منهم من یری ان الجسم الوجدانی لیس فی جوهره ان یتجزی بالفعل او یقبل الاثنینیہ اما لصلابته عنه بعضهم و اما لتجویفه الخلاء عند آخرین کابی بکر الرازی و دیمقراطیس و اپلونوس و منهم من یری انه یحتمل الانقسام ابداء و ان کان لایتجزی فلاسباب زائده؛ **انجام:** پایان: و نحن بیننا فی کتبنا البسیطه ان قولهم الحال فی المنقسم منقسم منقوض بصور کثیره ولیکن هذا آخر کلامنا فی مسئله الجزء الذی لایتجزی. قال الشیخ الامام نور الله ضریحه انی علقت الضف الاول من هذه الرساله و کنت فی بلاد ماوراء النهر ثم عاقت العوائق من اتمامها و لقد کثرت النسخ من ذلك القدر فی الآفاق الی ان انقرض من ذلك ریب سبع سنین و اتفق حضوری فافترح بعض الاحباب علی اتمام الرساله فتممتها فان اتفق ان یوجد بعض هذه الرساله غیر تام فهو لهذا السبب و حسبنا الله و نعم الوکیل. خط: نسخ، کا: ابوالقاسم والی نابلسی، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و زرد، جلد: مقوایی با روکش کاغذ چیتی، ۱۰۵ص (۲-۱۰۶)، قطع: خشتی [ف: ۱۰ - ۲۰۳۴]

● **الجوهر الفرد = شرح هداية الحكمة / فلسفه / عربی**

al-jawhar-ul fard = š.-u hidāyat-il ḥikma

یزدی، شاه علی بن حسین، ق ۱۰ قمری

yazdī, šāh 'alī ebn-e hoseyn (- 16c)

وابسته به: هداية الحكمة = الهداية الأثرية؛ اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر (۶۶۰-)

اهداء به: نصره الدين عضدالملوك

تاریخ تألیف: یکشنبه رجب ۸۸۳ق

شرح مزجی است بر کتاب «هدایة الحکمة» اثیرالدین ابهری. نگارنده در مقدمه بدون ذکر نام کسی، از یک شارح یاد کرده و از وی انتقاد نموده و گویا این شرح را برای تنویر افکار آنان که ممکن است از شرح نام برده، دچار اشتباه شده باشند، به رشته تألیف در آورده است. مؤلف این شرح را «الجوهر الفرد» نام نهاده است. در الذریعه و کشف الظنون از این شرح یاد شده است. آغاز: بسمله. رب تمم بالخیر و السعادة شرح الهدایة من هدایته و

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 898 (ص ۹۴۱ ریو)؛ بی‌ک، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۵۰-ف

نسخه اصل: کینگز کالج ۱۳۲ (ذیل فهرست برون ۳۶۴)؛ بی‌ک، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۴]

● **الجوهر الفرد / فلسفه / عربی**

al-jawhar-ul fard

فخر رازی، محمد بن عمر، ۶۰۶ قمری - ۵۴۴؟

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

در اثبات جزء لایتجزی در چهار «فصل». خواجه نصیر طوسی در حل مشکلات الاشارات از این رساله با همین نام یاد می‌کند، ابن ابی اصیبه نیز در شمار مؤلفات رازی رساله الجوهر الفرد را نام برده است. رازی در شرح اشارات و خاصه در المباحث المشرقیه درباره جزء لایتجزی و مباحث پیوسته به آن به تفصیل سخن گفته اما در این رساله با شیوه‌ای دیگر و با بسطی بیشتر بحث می‌کند و این مزیت را نیز دارد که نتایج این بحث فلسفی را در جانب اثبات و نفی بیان می‌دارد و فصل ۴ رساله را به شرح ثمره بحث (= تفاریح اثبات الجزء و نفیه) اختصاص می‌دهد. فخر رازی در فصل ۴ درباره حرکت و تقسیمات و اجزاء زمان تحقیق می‌کند و می‌گوید «از ابوالبرکات بغدادی عجیب است که از طرفی ماهیت حرکت را «مماسات متعاقبه متالیه» می‌داند و از طرفی دیگر در این مسئله جای سخن طرفدار سرسخت ابطال جزء لایتجزی است و جوهر فرد را ضروری الفساد می‌شمارد». در پایان رساله از قول امام فخر رازی این چنین آمده: «نیمه نخستین این رساله را به هنگامی که در بلاد ماوراء النهر به سر می‌بردم نگاهشتم و تکمیل آن به عهده تعویق افتاد و از همان نیمه نخست نسخه‌های بسیار نوشته و متداول گردید پس از نزدیک به هفت سال که به مرو وارد شدم با پیشنهاد برخی از دوستان به تکمیل رساله پرداختم پس اگر نسخه‌ای ناتمام دیده می‌شود به این سبب است.» (عبدالحسین حائری)

آغاز: بسمله. و به نستعین. قال ... ابو عبدالله محمد بن عمر الرازی تغمده الله برحمته. و بعد فهذه رسالة مشتملة علی مسئله الجوهر الفرد استقصت فیها ادلة المثین و (؟) و رتبها علی فصول اربعة ... الفصل الاول فی نقل المذاهب ... **انجام:** فهذ اما اردنا ان نحکيه من علوم مهم المنطقية و الالهية و الطبيعية ... و لنفتح بعد هذا الكتاب تهافت الفلاسفة حتى يتضح فيه برهان ما هو باطل من هذه الجملة. و الله الموفق لدرك الحق

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۲۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن محمد فارسی، تا: نیمه ربیع الاول ۶۴۲ق؛ صورت آنها و بحث صفی الدین محمد بن محمد

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد یازدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276249

استاد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲

باشد.

انجام: آورده اند که امت پیغمبر آخر الزمان پس از آنحضرت سه مرتبه بخدا کافر شد یکمرتبه در ابتدای خلافت
خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛
کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸ گگ، ۱۶ سطر (۱۶×۱۳)،
اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳۱-۱۹]

← حساب / مساحت

← حساب / جامع الحساب

← حساب / سیاق

← حساب / حساب سیاق (الف)

← حساب / بدایع الحساب

← حساب / علم الفرائض

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۵۲۲/۱

آغاز: بسمله، ذکر الله اعلى و اجل، باب، میزان الضرب - و اذا اردت ان تعرف مبلغ عدد مضروب؛ **انجام:** فما اصاب السهمین فللموصی له والباقی للبتت، و ختمنا الرسالة بهذا الباب حامدا و مصليا على نبيه محمدالمصطفى و على آله اجمعین، يوم الخميس ذوالحجة سنة ثلث و ثلثین
خط: نسخ، بی کاه، تا: قرن ۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکئی،
۲۹۶ ص (۱-۲۹۶)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۱/۳)، اندازه: ۱۶×۱۲/۲سم [ف: ۸-۳۷۶]

● **حساب / حساب / عربی**

hesāb

سجاولندی، محمد بن محمد، ق ۶ قمری

sajāvandī, mohammad ebn-e mohammad (- 12c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸۳/۴

آغاز: بسمله قال الشيخ الامام ... من ضرب جنسا و احدا فی جنس واحد كفاه ضرب واحد؛ **انجام:** ثم اسلمت فتزوجت لزوج آخر فی تلك الليلة و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ و نستعلیق، بی کاه، تا: ۱۸ شعبان ۱۱۰۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۲۶-۳۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲-۲۱۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸۳/۵

آغاز: بسمله اعلم ان الحساب له اربع منازل آحاد و و عشرات و مئون ... ثم اعلم ان ضرب الصحاح على عشرة اوجه آحاد فی الآحاد؛ **انجام:** و فيما ذكرناه كفاية لنوع الفرائض و الله اعلم بالصواب و اليه المرجع و الماب.

گویا از محمد بن محمد بن عبدالرشید سجاولندی؛ خط: نستعلیق، بی کاه، تا: ۱۱۱۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۳۲-۳۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲-۲۱۶]

● **الحساب / هیئت / عربی**

al-hisāb

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ قمری

asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۰۰/۳

آغاز: بسمله القول فی حساب الحركات الفلكية وهو الموسوم بالزيج وفيه فصول الفصل الاول اعلم ان التواريخ المستعملة فی زماننا اربعة، رومی و عربی و فارسی و ملکی؛ **انجام:** ليخرج هذه البيوت والله اعلم بالصواب و اليه المرجع و المآب. پس از آن ۲۲ برگ جداول نجومی می‌باشد.

● **الحساب / رياضيات / عربی**

al-ḥisāb

مغربی، ابوسعید بن ابراهیم، ق ۴ قمری

maqrebī, abū-sa'īd ebn-e ebrāhīm (- 10c)

مؤلف، انجام معاملات بین مردم و دانستن حساب را مشروط به عمل ضرب دانسته و به همین جهت اقسام را در رساله مختصر حاضر بررسی نموده است.

آغاز: بسمله، قال الشيخ الامام الاجل الزاهد ابوسعید المغربي: اعلم ان ما يتعامل به الناس ثلاثة انواع موزون و مکيل و ممسوح و جميع ذلك لا يستغنى عن العدد.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۷۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فيكون مائتين و تسعة و تسعين ثم تنسب ذلك من الاصل فيكون ما ذكرنا. و الله الموفق.

خط: نستعلیق، کا: امام وردی بن مشهدی ملاوردی اهری، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، ۶ گگ (۷۵-۸۰پ)، ۱۳ سطر (۸×۱/۵)، اندازه: ۲۲×۱۵سم [ف: ۱۶-۱۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۵۳/۱

خط: نسخ نازیبیا، بی کاه، بی تا؛ با اشکال هندسی، مصحح؛ تملک: بهاءالدین محمد عاملی (شیخ بهائی)، مصطفی حسینی کاشانی؛ مهر: کتابخانه مجدالدین نصیری؛ جلد: تیماج قرمز، ۴ گگ (۱-پ-۴)، اندازه: ۲۱×۱۵/۵سم [ف: ۲۰-۳۲]

● **الحساب / رياضيات / عربی**

al-ḥisāb

خیوقی، حسن بن حارث، ق ۶ قمری

xīvaqī, hasan ebn-e hāres (- 12c)

خطبه و دیباچه ندارد و مؤلف شناخته نمی‌شود، ولی به قرینه رساله دوم که مؤلف آن مشخص است (= ابوعلی حسن بن حارث خیوقی خوارزمی) محتمل است که این رساله نیز از او

فرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فنا)؛ جلد دوازدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276250

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۱/۲۰۱۲

● حاشیه الهدایة الاثیریة / فلسفه / عربی

hāshiyat-ul hidāyat-il atīriya

وابسته به: هدایة الحکمة = الهدایة الاثیریة؛ اثیرالدین ابهری،
مفضل بن عمر (-۶۶۰)

یا عنوان «قال اقول». نسخه حاشیه بر بخشی است از طبیعیات.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۳/۲

آغاز: البدیة ان كانت بسیط ... قال فصل فی الانسان الخ اقول

الانسان مختص بین الموالید الثلاثة بالنفس الناطقة المشاركة؛

انجام: قال هدایة اللذة ادراك الملائم اقول لما كان المقصود

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ:

سمرقندی، ۳۲ گ (۱۶۵-۱۹۵ پ)، ۲۱ سطر (۱۸×۹)، اندازه:

۲۱/۵×۱۳ [ف: ۲۱۵]

← حاشیه هدایة الحکمة ← شرح هدایة الحکمة

● حاشیه هدایة الحکمة = حاشیه فلسفیه / فلسفه / عربی

hāshiyat-u hidāyat-il hikma = hāshiyat-un falsafiya

قوشچی، علی بن محمد، - ۸۷۹ قمری

qūshcī, 'alī-ye-bn-e mohammad (- 1475)

وابسته به: هدایة الحکمة = الهدایة الاثیریة؛ اثیرالدین ابهری،
مفضل بن عمر (-۶۶۰)

حاشیه ای با عناوین «قوله، قوله» می باشد، و دارای اعتراضاتی
است بر مؤلف؛ نسبت آن به قوشچی در پایان برخی نسخه‌ها
دیده می شود.

آغاز: بسمله. و به نستعین. یا نور صحة انتقال الجسم عنه الی غیره
ای مع المتقل عنه و الیه بحالهما ... قوله: و لا شیء من
المعدومات كذلك الخ. اعترض علیه بان الاشارة الحسبیه لا
یقتضی وجود المشار الیه فی الخارج

انجام: و قد مر أيضاً ان حركة جزء الفلك الی احدی جهتی
الفوق و السفل لا ینافی تحدید الفلك للجهة. تمت هذه الرسالة
المیمونة لاستاذ المحققین ... علی القوشچی علی هدایة الحکمة

[دنا ۴۷۱/۴ (نسخه ۷)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۲۸/۳

آغاز: قوله و يمكن الجواب بانه ای الفعل المقذور داخل فی حد
القبح؛ انجام: علی حدوث امر معدوم كالایقاع، من فوائد مولانا
علی القوشچی.

خط: نسخ درشت، بی کا، تا: ربیع الاول ۸۳۶ ق؛ مهر: محمد بن
حیدر بن نورالدین حسین عاملی است (با مهر ۱۰۵۰)، محمد شفیع
مورخ ۱۰۸۶، مهر محمد حسین؛ خط علی بن جعفر سپاهانی در
۱۲۱۰ با مهر ۱۱۹۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۳ گ (۷۸-)

۸۰ پ)، اندازه: ۱۸×۱۴ سم [ف: ۶۴۶-۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۲۸/۴

آغاز: برابر؛ انجام: و لو كان معناه كذلك منعناه (تم من فوائد
القوشچی).

خط: نسخ درشت، بی کا، تا: ربیع الاول ۸۳۶ ق؛ کاغذ: سمرقندی،
جلد: مقوا، ۵ گ (۸۰ پ-۸۴ پ)، اندازه: ۱۸×۱۴ سم [ف: ۸-۶۴۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۲۸/۵

آغاز: قوله فالقدح فی الحسیات یؤل الی القدح فی البدیہیات، فیه
بحث لان الحسیات یوجب الاستعداد للنفس لحصول البدیہیات؛
انجام: مثل جزمه فی صور الغلط.

خط: نسخ درشت، بی کا، تا: ربیع الاول ۸۳۶ ق؛ کاغذ: سمرقندی،
جلد: مقوا، ۴۸ گ (۶۶ پ-۱۱۳ پ)، اندازه: ۱۸×۱۴ سم [ف: ۸-۶۴۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۶۹۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن کمال شریف نیریزی، تا:
سلخ شعبان ۸۹۴ ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰ گ (۶۳ پ-۷۲ پ)، ۱۹

سطر، اندازه: ۱۸×۱۶ سم [ف: ۲۵-۵۸]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۳۵۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: ذیحجه ۱۰۳۵ ق؛ نسبت آن به
قوشچی در پایان نسخه دیده می شود؛ ۷ گ (۵۵ پ-۶۱ پ) [ف: ۱

-۸۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۲۸/۶

آغاز: قوله المعرف ما یستلزم، الخ ان المص ذکر تعریف المعرف
هنا؛ انجام: و ارزقنا اجتنابه.

همه این شماره‌ها از ۲-۶ باید از قوشچی باشد؛ خط: نسخ درشت،
بی کا، بی تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۹ گ (۸۸-۹۶)،
اندازه: ۱۸×۱۴ سم [ف: ۸-۶۴۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۲۲۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: عبدالجلیل بن عبدالغفار بن نذیر المعانی، بی تا؛
مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷-۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۲/۵ سم
[ف: ۳۲-۲۶۳]

● حاشیه هدایة الحکمة / فلسفه / عربی

hāshiyat-u hidāyat-il hikma

شیخ زاده، محمود بن احمد

šayx zāde, mahmūd-e-bn-e ahmad

وابسته به: هدایة الحکمة = الهدایة الاثیریة؛ اثیرالدین ابهری،
مفضل بن عمر (-۶۶۰)

حاشیه‌ای با عناوین «قوله، قوله» که بنا بدرخواست بعضی از
شاگردان هنگام تدریس مرتبه دوم کتاب نگاشته و در آن
توضیحات لازم و تعلیقات مفید را آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۲۶۵/۳

آغاز: الحمد لك فی البدایة و النهایة و نسألک الهدایة فی سلوك
طریق الدرایة ... ان اخوانی وفقهم الله تعالی لتحصیل الآمال و

فرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فخما)؛ جلد دوازدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276250

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۱/۲۰۱۲